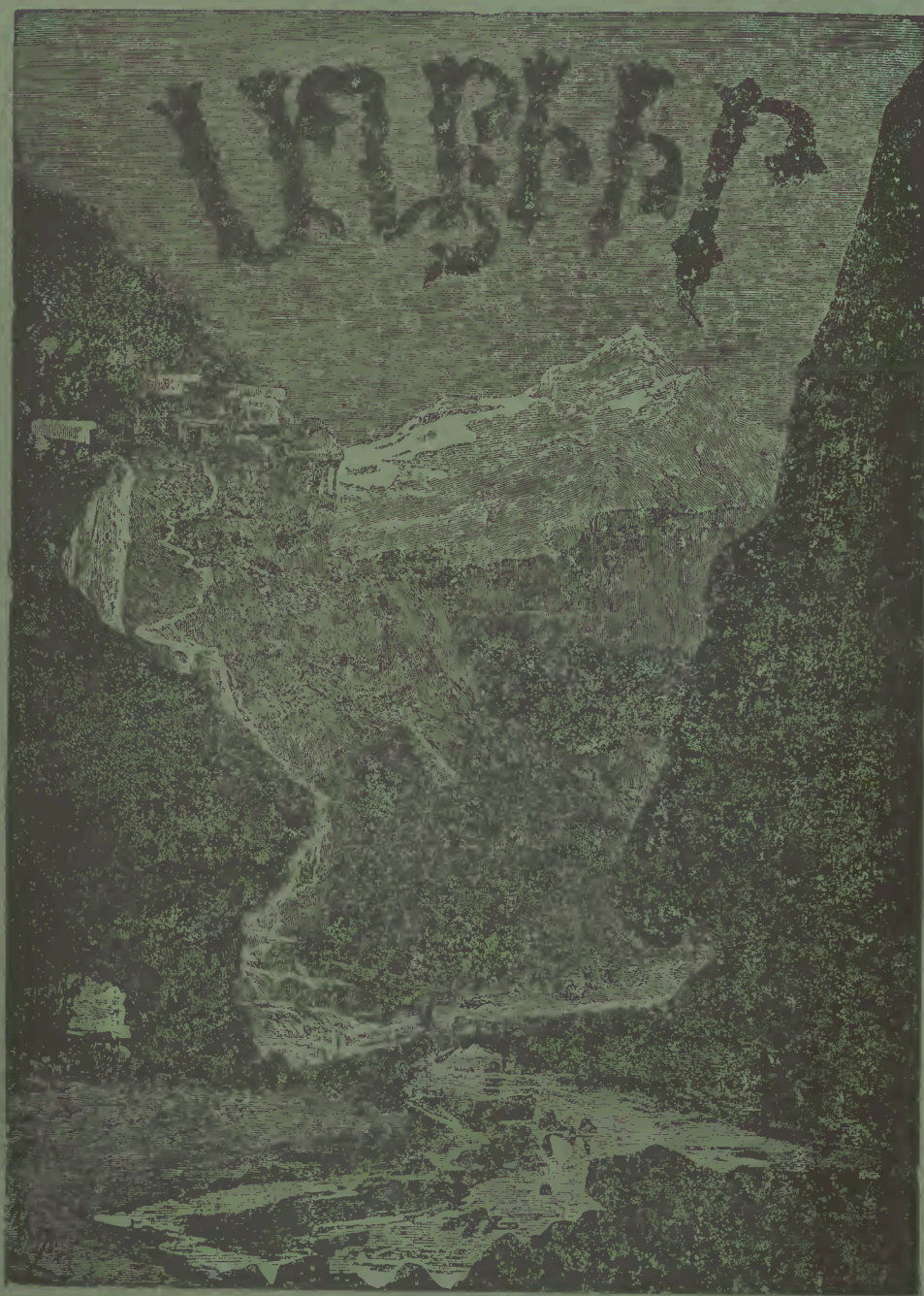

Երեսունվեցերորդ տարի

1913 № 4

Ա. պ ր ի լ

Խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարեան

ՈՒՂԵՐԶ

ՍԻՐԵԼԻ ՅՕՐԵԼԵԱՐ

ՀՈԳԵՀԱՐԱՋԱՏ

Յ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Երեսուն շարան-շարան տարիներ դու Աղբիւրի ակները Քո սիրոյ և վշտի զայլայլիկներով անդադրում հոսեցրիր, երգելով յոյս, աշխատանք, նոր կեանք...

Եւ այսօր՝ փայլուն յաղթանակիդ, Քո փայփայած Աղբիւրով սնւած կայտառ ու զւարթ թռչնակները, սիրաբորբոք աննման սոխակ Յօրելեարիդ հրաշագեղ ծաղկունքների՝ անուշաբոյր յասմիկ ու շուշանի, վարդ ու մանուշակի անհամար փնջերով պսակում են ջինջ ճակատդ:

Ողջոյն ու համբոյր երեսուն տարւայ մեր հոգեհարազատ Աշխատակցիդ:

Յարգանք և արեւշատութիւն սիրոյ և վշտի անզուգական երգիչ Յօրելեարիդ:

Ի Եւս

Ջինջ երկնքից ոսկի արև
Տալիս է մեզ սիրոյ բարև—
Ուրախութիւն այսուհետև.
«Քրիստոս յարեալ ի մեռե-
լոց»:

* * *

Խոխոցում է վճիտ առևակ,
Ջրում հովիտ, դաշտ արտո-
րայք,

Աւետելով նոր յոյս, նոր կեանք.
«Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»...

* * *

Եւ պարտիզում կանաչագարդ
Թռչնակները կայտառ զւարթ
ձուռողում են քաղցր երգով.
«Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց»:

Յ. Յ.

ԱՂԲԻԻՐ
1883 թ. ապրիլ.

J. J. Haeppelme

ՅՕԲԵԼԵԱՐ ՅՈՎՀ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Յ. Յովհաննիսեան 1883 թ.

Ծնւել է 1864 թ. ապրիլի 26-ին Վաղարշապատում. ըսկըզբնական ուսումն առել է տեղական ծխական ուսումնարանում, ապա Վահան վարդապետ Բաստամեանի մօտ, իսկ յետոյ մինչև 1877 թ. Նրեանի գիմնազիայում, այնուհետև Մոսկւայում Լազարեան ճեմարանում, ուր աւարտելուց յետոյ մանում է Մոսկ. համալսարանի պատմա-բանասիրական բաժինը: Աւարտելով համալսարանը 1888 թին չորս տարի ա. էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանում ուսուցչութիւն է անում, ապա երեք տարի, մինչև 1895 թ. ուսուցչութիւն է անում Թիֆլ. Ներսիսեան դպրոցում և վերստին ստանձնում ուսուցչութիւն Գէորգեան ճեմարանում, աւանդելով ուսաց լեզու: Մի տարի ստանձնում է Թիֆլ. Մարիամեան-Յովհանեան ուսումնարանում տեսչի պաշտօն, բայց հրաժարւում է մնալ աւելի երկար, Գալիցիեան բեժիմին անկարող լինելով դիմադրել: Առաջին ոտանաւոր՝ Գէօթէի Ձկնորս-ը տպւած է 1882 թ. Արարատում: Իսկ Աղբիւրում 1883 թ. գատկական № 4-ից սկսում է աշխատակցութիւնը Յ. Յ. ստորագրութեամբ:

Ծնւել է 1864 թ. ապրիլի 26-ին Վաղարշապատում. ըսկըզբնական ուսումն առել է տեղական ծխական ուսումնարանում, ապա Վահան վարդապետ Բաստամեանի մօտ, իսկ յետոյ մինչև 1877 թ. Նրեանի գիմնազիայում, այնուհետև Մոսկւայում Լազարեան ճեմարանում, ուր աւարտելուց յետոյ մանում է Մոսկ. համալսարանի պատմա-բանասիրական բաժինը: Աւարտելով համալսարանը 1888

Յ. Յովհաննիսեան 1880 թ.

Յ. Յովհաննիսեան 1888 թ.

Յովհաննէս Յովհաննիսեան
իր այս բանաստեղծութեամբ
աւետում է յոյս, նոր կեանք:
Զինչ երկնքից ոսկի արևի
սիրոյ բարևն է տալիս: Վճիտ
առևակի՞ խոխոջը, կանաչա-
զարդ այգում ճուղղող կայ-
տառ ու զլարթ թռչունների
Քրիստոս յարեալն է երգում:

Եւ շողշողուն յոյսերով, ոսկի արեւի նման պայծառ Յովհաննէս Յովհաննիսեան մեր մոռալ իրականութեան շնորհիւ հիասթափւում է, տաւիղը դէն շարտում և մերթ ընդ մերթ բեկանւած սէր ողբում:

Ջերմ կրծքի տակ սակայն սեղմած սէրը միշտ մատնում է նրան: Յովհաննէս Յովհաննիսեան մեր արդի քնարերգու բանաստեղծների մէջ անպայման առաջին տեղն է բռնում: Եւ մեր անբնական օրերում զարմանալ պէտք չէ, եթէ այսօրնրա քնարը չէ հնչեցնում իր անոյշ լարերը յաճախ:

Յովհ. Յովհաննիսեան շատ հմտօրէն ուսումնասիրել է և ռուսաց զբաղանութիւնն ու թիրապետում է ուսանելնին մայրենի լեզուի հաւասար:

Անցեալ 1912 թ. աշուն-
քից թողեց ս. Էջմիածնայ
Գէորգեան Ճեմարանում ու-
սուցչու թիւնը և Բազում
ստանձնեց քաղաք. ուսում-

Յ. Յովհաննիսեան 1904 թ.

նարանական յանձնաժողովի նախագահի պաշտոնը: 30-ամեայ զրական-ուսուցչական հարազատ և բերուն գործունեության յոբյեանը կատարում է ներկայապր. 27-ին Բագում:

Թովհաննէս Թովհաննիսեանի ծնւած տունը Վաղարշապատում.

20 Ն

Յօբելեար Յովհաննէս
Յովհաննիսեանին

Դու վառեցիր մի սուրբ կրակ
Գեղահնչիւն բո՛ւ երգով.
Լուծւեց սառույց կրճերի
տակ,
Մեր սիրտն յուզւեց ինչպէս
ծով:

Դու բաց արիր մեզ անձանօթ
Կեանքի գաղտնիք բիւր ու բիւր,
Զեղուն յոյզի մի նուրբ անօթ՝
Սիրտ մարդկային—կենսաշրիւր:

Եւ զգացինք—մեր կրճի տակ
Կախարդական մի հուր կայ.
Ու սլացանք կեանքով համակ
Դէպի աստղերն հեռակայ...

Յարութիւն Պետրոսեան

ՄԱՆԻՇԱԿԻ ՓՈՒՆՋԸ

—Տիկին, եթէ կարելի է, գնեցէք այս մանիշակի փունջը ձեր փոքրիկ աղջկայ համար. աղաչում եմ, տիկին:

Այդ ձայնը՝ որ ուղղուած էր Բոն-Մարշէ խանութից նոյն բոլակին իրա աղջկայ հետ դուրս եկող տիկին Ռեհանին, — անպէս խոնարհ էր, անպէս երկիւղախառն, անպէս աղաչական, որ երիտասարդ կնոջ գորովը շարժեց և նա առանց մի բոլակ իսկ վարանելու վերցրեց մանիշակի փունջը:

Փունջն էլ, թող Աստուած փունջ համարէր. փնջած էր անճաշակ, բաղկացած աւելի շատ տերեւից, քան ծաղիկներից, բայց հէնց նոր քաղած, դեռ ցօղաթաթախ և նուրբ ու անուշ հոտով:

—Մանիշակդ ի՞նչ արժէ, տղայ, հարցրեց տիկին Ռեհանը:

Փոքրիկ վաճառականը՝ որ մի դժգոյն, նիհար, խղճալի հագուստով տասը տարեկան տղայ էր, — շփոթուած դէմքով, իր հին թասակը մատերի մէջ շուռ ու մուռ տալով ու ամօթից կարմրելով պատասխանեց.

—Տիկին, ես ինքս էլ չգիտեմ թէ ի՞նչ արժէ: Այսօր առաւօտեան վաղ-վաղ գնացի անտառ քաղելու. հեռու, շատ հեռու էր: Հովտաց-շուշանն ու մանիշակը դեռ նոր, նոր են սկսում ծաղկել. դրանց

գտնել հեշտ չէ: Քսանուհինգ կոպէկ. բաց գուցէ շատ է այդքանը:

—Ո՛հ, սիրելիս, շատ չէ. անա՛ քեզ քառասուն կոպէկ:

—Ո՛հ, տիկին, շնորհակալ եմ, ուրախացած բացականչեց խեղճ տղան:

Զարմացած փոքրիկ մարդու խոհական զգուշութիւնից, նրա բաղաքավարի, վայելուչ լեզուից, բայց մանաւանդ հետաքրքրուած նրա պարկեշտ ու խաղաղ երեսարարից, տիկին Ռեհանի մրտքովն անցաւ քանիմի հարց տալ նրան՝ նրա ծնողների, նրա ապրուստի մասին. սակայն ժամանակ չունեցաւ այդ անելու:

Փոքրիկ տղան՝ արծաթ դրամը ձեռքն առնելուն պէս, թռչկոտալով անցաւ փողոցի միւս կողմը և շտապով մտաւ մի հացավաճառի խանութ:

Մայր ու աղջիկ իրանց կանգնած տեղից կարող էին՝ բաց մնացած դռնով տեսնել, թէ ինչ է անցկենում հացավաճառի խանութում:

—Երևի թէ խեղճը շատ է քաղցած, ասաց փոքրիկ աղջիկը. մէկ տես, մայրիկ, նա հասարակ հաց գնեց, փոխանակ լուսամտում դրած հիանալի իւղահացերից խոնելու:

—Նա քեզ պէս բզլիկ չէ, Շողիկ, որ համեղ գաթան էլ չհաւանի, ծիծաղելով պատասխանեց մայրը:

—Ո՛հ, իհարկէ, անկեղծօրէն խոստովանուեց փոքրիկ Շողիկը:

—Բացի դրանից, նա այնքան խոհական տղայ է, որ գոհ է լինում խիստ անհրաժեշտով միայն:

Փոքրիկ վաճառականը շուտով դուրս եկաւ խանութից, սակայն այս անգամ սև հացի մի մեծ կրտոր կոնատակին, և նոյնիսկ ակնյայտի գոհ սըրտով: Նա իր գեղեցիկ ատամների սրութիւնը փորձում էր քարթու հացի կրնկի վրայ, որ երևի թէ հացավաճառը՝ նրա առած թարմ հացի քաշը լրաց-

նեղու համար վրան էր դրել:

Մայր ու աղջիկ զրուցելով մօտենում էին Սեվր փողոցին՝ որ հանրակառք նստեն Մէօդոն գնալու, ուր ապրում էին՝ նրանք ամառ ու ձմեռ, մի հիանալի ամառանոցում:

Նրանց առջևից, մօտ քսան քայլ հեռու, գնում էր փոքրիկ տղան:

Ամենևին չկասկածելով թէ այն տիկինը, որ այնպէս վեհանձն գտնուեց դէպի իրան, գալիս էր իրա ետեւից, պատանի վաճառականը նոյնիսկ չէր շտապում, այլ հանգիստ կերպով շարունակում էր իր ուղին:

Եւ մէկ էլ յանկարծ կանգ առաւ ու ներս մտաւ մի սայլադռնով:

Տիկին Ռեհանն ու իրա աղջիկը բնականաբար այնպէս ենթադրեցին թէ նա մտաւ այն տունը, ուր բնակվում էին նրա ծնողները, սակայն շուտով տեսան նրան կկրգած այն մեծ քարերից մէկի ետեւում, որոնք պահպանում են տների պատերը անցողարձ անող կառքերից ու սայլերից:

Մէջքը փողոցի կողմը դարձրած, կարծես ցրտից ինքն իրան պաշտպանելու համար կուչ եկած, փոքրիկ տղան գրպանից հանեց մանր դրամը, որ հացավաճառը նրան էր վերադարձրել, համարեց բոլորը—ինչ որ երկար չտևեց, քանի որ եղածը 26—27 կոպէկից աւելի չէր—և իրա մտքի մէջ որոշեց այն խելացի գործադրութիւնը, որ ինքը կարող էր անել, առանց դուրս գալու խստապահանջ տնտեսութեան սահմաններից: Այդ հարցը կարգաւորելով՝ նա իրա դրամը երկու բաժին արաւ. աւելի մեծ մասը, որ 16—17 կոպէկ էր, տեղաւորեց կոճակները պոկ եկած բաճկոնակի ներքին գրպանում՝ սակայն խելացիօրէն փակած հաստ թելով, որ կապերի տեղն էր ծառայում. երկրորդ մասը՝ սահմանուած լինելով ստիպողական ծախսերի համար, թո-

ղեց ձեռքի տակ՝ կշկուելով մաշուած թաշկինակի անկիւններէց մինում:

Այդ կրկնակի հոգացողութիւնն անելով, փոքրիկ տղան պատրաստուեց իր պարզ նախաճաշն առնելու: Միքիչ ժանգոտ, ծայրն ու բերանը կոտորտուած դանակի օգնութեամբ կտրեց հացից մի հագին շերտ և պահեց իրա բաճկոնակի տակ՝ ինքն իրա հետ խօսելով:

— Լաւ մարդ, չէ՞ որ պէտք է վաղուայ համար էլ մտածել, եթէ չես կամենում քաղցից մեռնել ինչպէս որ երէկ, ինչպէս որ մէկէլ օրը:

Տիկին Ռեհանն ու իրա աղջիկը՝ կանգ առած փողոցի միւս կողմում մի ճերմակեղէնի խանութի դիմաց, այնպէս էին ցոյց տալիս թէ դիտում էին իտես դրւածները, սակայն աչքից չէին հեռացնում մանիշակ ծախող տղային:

Ինչպիսի ախորժանքով էր նա ուտում. պատառ պատառի ետեւից էր դնում բերանը:

— Նա քաղցից մեռնելիս է եղել, մայրիկ, ասաց Շողիկը. սակայն զրպիսի խղճուկ նախաճաշ: Քանի որ դու նրան բառասուն կոպէկ տուիր, նա այդ դրամով կարող էր մի քիչ պանիր և կամ թէ մի քանի տանձ առնել, մանաւանդ որ այդ բաները թանգ չեն ծախում. նա 6—7 կոպէկով կարող էր ձեռք բերել ծախողներից:

— Իհարկէ, աղջիկս, բայց բանն այն է որ այդ ևս չափազանց թանգ կը լինէր խեղճ տղայի համար, որ բաւական խելօք գտնուեց՝ իրան չթոյլ տալու հրապուրուել համեղ բաներով: Ուղիղն ասեմ՝ նա ինձ շատ է հետաքրքրում. մենք չենք թողնիլ որ հեռանայ առանց իմանալու նրա անունն ու հասցէն:

Այդ բոպէին փողոցի անկիւններից մէկի մէջ ապաստան գտած մի՛ ամբողջովին ցեխաթաթախ, քաղցից ու յոգնածութիւնից բոլորովին ուժասպառ

և բարակ ու հալումաշ երերուն ոտքերով սև շուն դուրս գալով, թեթևակի դիպաւ Շողիկին՝ նրա ուշադրութիւնը իրա վրայ գրաւելու համար, և աղերսող հայեացքով ու պոչը շարժելով վնգստաց։

— Թիւհ, զգուելի անասուն, բացականչեց փոքրիկ ազջիկը և ոտքով մի ուժգին հարուած հասցրեց խեղճ անասունին։

— Այդ ի՞նչ արիր, Շողիկ, ասաց մայրը յանդիմանօրէն։

— Բայց, մայրիկ ջան, միթէ դու չես տեսնում, թէ ինչպէս գարշատեսիլ է։

— Միթէ այդ պատճառ է՝ նրան վիրաւորելու. ոչ մի պատրուակով երբէք չպէտք է կոպտութեամբ վարուել մի անվնաս ու անմեղ արարածի հետ։

Կոպտաբար մերժուելով այդ սիրուն երեխայից, որի մէջ երևակայում էր մի բարի տիրուհի գտնել, շունը՝ կաղալով փողոցի միջով անցնելիս նկատեց քարի ետեւը կկրկած փոքրիկ տղային. կաղի տալով նա գնաց մինչև դռան շէմքը. ուր կանգ առաւ՝ պատրաստ փախչելու, եթէ ամենաչնչին խստութիւն իսկ լինի, — դառնազին վնգստոցով և աւելի ևս օգնութիւն աղերսող յուզիչ հայեացքով. օգնութիւն՝ որին նա անպէս սաստիկ կարիք էր զգում։

— Հաստատ է թէ, ասաց շողիկը, նա ևս միևնոյն կերպով պէտք է վարուի. այո՛, մանիշակավաճառ փոքրիկը պէտք է խռիկ տայ այդ ժանտատեսիլ տուտին։

— Յուսով եմ թէ ոչ։

Երիտասարդ կնոջ երկբայութիւնը երկար չտեւեց։

— Ա՛րի այստեղ, իմ վաղեմի բարեկամ, մի վախենալ, ասաց փոքրիկ տղան շոյող ձայնով կանչելով ողբալի անասունին։

Շունը այնպէս քիչ էր սպասում մի այդպիսի

Ա ր լ Ե լ Ն ի Ի

լաւ ընդունելութիւն, որ առաջի բերան մնաց սառած զարմանքից. սակայն շուտով վստահելով, մի ակնթարթում անշափ խօնարհութիւնից փոխեց զէպի աւելի մտերմական համարձակութեան:

Երկու-երեք ոստիւնից յետոյ վայր ընկաւ երեսայի ոտերի մօտ, ապա չորեք ու սկսեց լիզել նրա երեսը՝ աչքերով ուտելով հացի կտորը:

—Մենք երկուսս էլ՝ խեղճ, տգեղ, հիւսնդ, առանց լակի ու առանց բնի տո՛ւտի ենք: Ուրեմն մենք երկուսս էլ ուզում ենք մի բարի փոքրիկ տէր գրտնել: Դէ, մի զրճղրճացրու այս... Ո՛չ այդպէս շտապով, իմ տուտի, կը խեղդւես: Երևում է՝ որ դու ևս քո կարգին շատ յաճախ նախաճաշիկ էլ չես ունեցել, ճաշ էլ... Նորից այս պատառն ինձ, այժմ քեզ:

Հինգ ըոպէի ընթացքում այդ մի եղբայրական բաժանումն եղաւ: Բոլոր հացը վերջացաւ:

Շունը կշտացած չէր երևում. տէրը աւելի ևս: Նրանք վրայ ընկան պահածին:

Ուտելիքը վերջանալու վրայ էր, երբ երկու հոգու մօտենալուց շունը հաջաց, իսկ նրա նոր խնամակալը գլուխը յետ դարձրեց և ճանաչեց տիկին Ռեհանին կամ աւելի շուտ մանիշակի փունջը, որ նրա փոքրիկ աղջկայ ձեռքին էր:

Ամօթով անծանօթի յանկարծակի վրայ գալուց, որի առատածեռնութեան էր պարտական նոր կերած հացը, պատանին իսկոյն տեղից վեր կացաւ, կարմրելով մինչև ականջների ծայրը, և արդարանալու համար ասաց.

—Այս խեղճ տուտին քաղցից մեռնում էր, ինչպէս ես մի քիչ առաջ: Ես սրա համար արեցի այն, ինչ որ դուք ինձ համար, տիկին:

—Դու շատ լաւ վարուեցիր, զաւակս, պատասխանեց երիտասարդ կինը ժպտալով: Լինելով խեղճ՝ բայց տալ աւելի խեղճին, ո՞վ էլ այդ լինի, թէկուզ մի շուն, գովելի վարմունք է: Դու մի բաշ և ազ-

նիւ երեխայ ես երևում՝ արժանի հետաքրքրութեան և համակրութեան: Ես երջանիկ կը լինէի եթէ կարողանայի մի բան անել քեզ համար... Բայց դեռ առաջ ասա՝ անունդ ի՞նչ է:

— Էմին, տիկին:

— Ծնողներդ ի՞նչ գործի են:

— Ես միայն հայր ունէի, նա էլ անցեալ ամիս շինութեան լաստակի վրայից ընկաւ մեռաւ: Նրա մահից յետոյ վարձու սենեակներ տուողը, որի մօտ մենք բնակվում էինք, մի նամակ գրեց գիւղ Յովհաննէս հօրեղբօրս: Հօրեղբայրս խոստացաւ գալ ինձ տանելու, սակայն չեկաւ: Այդ տեսնելով տանտէրս, որ հարուստ չէ, ինձ ասաց թէ էլի թոյլ կը տայ որ ես իրա տանը գիշերեմ, բայց այլևս չի կարող ինձ կերակրել: Այն ժամանակ փորձեցի փող աշխատել: Մանիշակն ու հովտաց-շուշանը շուտով կը ծաղկեն, գործերս լաւ կ'երթան, և հարկաւոր է որ լաւ գնան, շարունակեց Էմինը քնքշութեամբ նայելով իրա ոտերի մօտ կկըզած շանը, մենք երկուսով պէտք է կերակրուենք. ճիշտ չեմ ասում, տո՛ւտի:

Որպէս հաստատութեան նշան շունը ագին բուլղի-բուլղի արաւ:

— Դու գիտե՞ս գրել-կարդալ:

— Այո՛, տիկին: Ես միքանի ամիս յաճախել եմ մեր եկեղեցական-ծխական դպրոցը:

— Ահահասցէս, շարունակեց երիտասարդ տիկինը՝ տալով այցետուփսը և էլի բառասուն կոպէկ իրա հովանաւորեալին: Վաղը կէսօրից յետոյ, դու կը նստես Մէօդոն տանող հանրակառքը, նա իմ դասն առաջովն է անց կենում:

— Կարո՞ղ եմ արդեօք շանն էլ հետս բերել, հարցրեց Էմինը աղաչական տոնով:

Շողիկն անկարող եղաւ զգուանքի շարժում չանելու:

—Նա մաքուր կը լինի, շտապեց խոստանալ փոքրիկ տղան. բացի դրանից նա ներս չի մտնիլ, այլ կը մնայ դուրսը, փողոցում:

—Կարող ես նրան էլ բերել, ասաց բարոյթեամբ տիկին Ռեհանը. պարտիզպանս իմանում է անասունների վրայ հոգալ, նա քեզ քանիմի խորհուրդ կը տայ թէ ինչպէս պէտք է լաւ պահել այդ խեղճ անասունին:

Միւս օրը էմինը գնաց Մէօդոն նշանակած ժամին: Հագել էր կիրակի օրուայ հագուստը, որ խնամքով պահում էր տան տիրոջ մօտ՝ մի թիկնոցակ, անդրավարտիք և բրդէ հասարակ բաճկոնակ, բայց մաքուր ու վրան էլ այնպէս լաւ էին գալիս, որ նա անճանաչելի էր դարձել:

Տիկին Ռեհանի ամուսինը՝ որ շատ էր տնազ անում ու մեղադրում կնոջը՝ փողոցի թափառական երեխաներին հաւաքելու համար, հրապուրուեց պատանու լաւ արտաքինից:

Տիրոջ պէս շան մորթին ևս նոր էր. բայց չնայած այդ բանին, Շողիկը արժան չհամարեց որ նա գնար պարտիզպանի սրահակը:

Անցաւ էլի վեց ամիս, սակայն Յովհաննէս հօրեղբայրը դարձեալ չկատարեց իր տուած խօսքը և չեկաւ տանելու իրա եղբօր որդուն, և հիմա եթէ գար յայտնէր թէ կամենում է իրա խօսքը կատարել, նա կը վերադառնար գիւղ մէն-մենակ:

Էմինը տիկին Ռեհանենց մօտ ծառայութեան մտաւ՝ իբրեւ պարտիզպանի օգնական: Որովհետեւ նա կիրթ ճաշակ ունէր, խելացի էր և թէ ուսումնասէր, յոյս ունէին որ նա նշանաւոր ծաղկամշակ կը դառնայ ժամանակով:

Իսկ ինչ վերաբերում է շանը, որին փոքրիկ աղջիկը բարեկամաբար Սելիկ անունը տուաւ, քանի գնաց լաւացաւ: Տանտիրոջից՝ սեպհականութեան

գլխաւոր պահապան կոչուելով, Սեիկը փախցնում էր գիւղի բոլոր թափառական չարաճճի տղերանց, որոնք շատ էին սիրում թէ խակ պտուղները և թէ մանաւանդ հասունները:

Ֆրանս. Թարգմ. Հետն Մելիք-Աղ.

Գարուն

Փշում է անուշ
Նոր գարնան հողմիկ
Եւ շոյում քնքոյշ
Տերեւ ու ծաղիկ:

Զարթիր ու շարժւիր,
Ո՛վ սրտիս անիւ,
Գալարւիր, մոռցիր
Վշտերդ անթիւ:

Տես՝ նախշուն հաւքեր
Եկած այլ երկրից,
Զօնում են երգեր,
Երգեր յուսալից:

Տես՝ ծաղիկ-ծաղիկ
Թռչում է բզեզ,

Տես՝ որպէս գողտրիկ
Հագնուում է պարտէզ:

Տես՝ ինչպէս սիրուն
Երգում է սոխակ,
Ինչպէս կարկաշուն
Սահում է վտակ:

Ա՛խ, քանի սրտեր
Բախում են արդէն,
Եւ որքան յոյսեր
Ծագում են նորէն:

Դէհ, փշէ մեղմիկ,
Նոր գարնան հողմիկ.
Դէհ, ծիւ տուր, ծաղիկ,
Ու ժպտան հեղիկ:

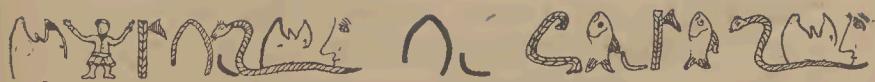
Մ. Յովասափեան

Ի զ ս ի ք

(Ասիայի եւ Եւրոպայի սահմանագլխին)

ԻՆՉՊԷՍ Է ԳՐԻԵԼ ԱՌԱՋԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

ԻՆՉՊԷՍ ԵՆ ՀՆԱՐԵԼ ՏԱՌԵՐԸ

Հետևողութիւն

Թ է դ ա ղ դ Կ 'ի ա լ լ ի ն գ ի

(Սկզբը Աղբիւր № 3)

Հաթիթը վերցրեց չորացած տղմի կտորը, որի վրայ նկարեց Հիւրիշանը, գննեց, զլուխը շարժեց և սկսեց խորհել: Նա մտովի ասում էր. «Եթէ ես չը գնամ, այս մեծաւորի ցեղին ձայն չը հասցնեմ, կոչ չանեմ, սրան կը պաշարեն թշնամիները, ամեն կողմից կը յարձակեն վրան իրենց նիզակներով և պարսերով: Ես այժմ ըմբռնեցի, թէ ի՞նչի ինձ չը տեսնել է ձեռքս ում այս մեծաւորը և թիկունքն է դարձնում: Գուցէ նա համոզւած է, թէ հակառակորդները թագնւած են մացառների ետևը կամ մօտակայ անտառում, ուստի չի ուզում, որ ինձ տալիք պատուէրը թշնամիները նշմարեն: Ծիշտ որ դրա համար է թիկունքն ինձ դարձրել. թմբի ետևը նստել է, հրամայել է այս բարեսիրտ աղջկան, որ իրեն սպառնացող սոսկալի պատկերը նկարէ և ինձ յանձնէ, որ տանեմ, իրենց երկրի իշխանին հասցնեմ: Ես կը կատարեմ նրա ցանկութիւնը, ես ոտքի կը հանեմ ամբողջ Մուշասիրի նիզակաւորներին, օգնութեան կը հասցնեմ այս մեծաւորին»:

Հաթիթը նոյնիսկ չուզեց նշանացի հարցեր տալ Հիւրիշանին նկարի բովանդակութեան կամ ճանապարհի մա-

սին. նա բաւականացաւ սկզբնական մատնանշած ընթացքը բռնելով, ձախ ձեռքում տիղմի կտորը բռնած, աջում մահակը բանացնելով, արագընթաց դիմեց այրերի կողմը: Հիւրիշանը անչափ գոհ իր արարքից, նստեց գետնին և սկսեց մտածել, թէ ինչպէս իր մտքերը արձանագրել էր տղմի կտորի վրայ և մօրն ուղարկել: Այս վիճակում բաւական երկար ժամանակ թմրած մնացել էր, երբ հայրը վերջացրեց գեղարդի նորոգութիւնն ու եկաւ նրա գլխի մօտ կանգնած հարցրեց.

— Ի՞նչ էիր անում, Ռուշան, ի՞նչ ես պառկել:

— Այդ իմ փոքրիկ գաղտնիքս է, պապա ջան,—ասաց Հիւրիշանը ինքնազոհ.— Լաւ է, որ դու ինձ ոչ մի հարց չը տաս, քանի որ շուտով ամեն բան պիտի տեսնես ու զարմանաս: Դու չես կարող երեւակայել, թէ որքան պիտի զարմանաս, պապա ջան: Խոստացիր, որ չերբ կատարւի, պիտի զարմանաս ու հրճես:

— Լաւ, լաւ,—ասաց Ատրուշանը, մտաւ վտակն ու սկսեց որսալ:

Հաթիթը նկարը ձեռքին վազէվազ մէկ-երկու մղոն ճանապարհ կտրելուց յետոյ, բախտի բերմամբ անցաւ բլրի կրկին ծառերի կողքից, կտրած ժայռից և պատահեց Մալէգին նրանց այրի դռան առաջ: Մալէգիկը իրենց այրում ապրող մի քանի կիների հետ գետնին նստած խօսում և նախաճաշում էին նախամարդկային շրջանին յարմար նախաճաշով՝ խխունջներով, որոնք հաւաքել էին ապառաժների տակից, բերել կիտել էին կանաչ գետնի վրայ, շրջապատել էին և մէկ մէկ ծծում էին, շրթունքով պատեանի միջից դուրս էին քաշում կենդանին ամբողջապէս, կուլ տալիս: Երբեմն-երբեմն նոյնիսկ ատամներով փշրում էին խխունջների ոստրեայ պատեանները, որ ծծեն կենդանու արեան նոյնիսկ վերջին կաթիլը: (№ 6 պատկեր):

Հաթիթն սկսեց զննել նախաճաշողներին: Հիւրիշանի աչքերը, բիթը խիստ նման էին Մալէգիկին, նոյնպէս կզակն ու ճակատը: Օտարականի համար դժւար չէր այդ նշաններից նրան ճանաչել. նա որպէս իսկական բարեկիրթ

Հաթիթ, համեստութեամբ ժպտաց դուռը խոնարհեց և Մալէգին տւեց նախ մի կտոր թղթենու կեղև և ապա տղմի կտորը: Սուրհանդակն այնքան էր վազել, որ խիստ յոգնելուց թուլացած նստեց գետնին և հեռւմ էր: Թէև ստեղծերն ու սրունքները ճանգուտել էին ճանապարհին ժայռ.

Ն 6 պատկեր

քարերին և փշերին դիպչելուց, բայց նա տքնում էր կրած ցաւը զսպել և քաղաքավարի լինել: Մալէգը տղմի վրայի նկարը զննելու պէս բացականչեց.

— Այս իմ Հիւրիշանի գործն է. կասկած չունեմ, որ աղջիկս է՝ նկարել: Այս իր հօր պատկերն է. այնքան պարզ է, որքան նկատելի է օտարականի երեսի վրայ իր արծէտունգը: Այս էլ Ատրուշանիս կտրուած նիզակն է: Այս էլ օտարականն է, որ յափշտակել է Ատրուշանի նիզակն ու փախել է: Այնքան է վախեցրել Հիւրիշանիս, տեսէք, տեսէք, որ մազերը ցցւել են: Այս չարագործը նրանց վրայ յարձակել է բազմաթիւ ընկերներով, տեսէք, տեսէք, քոյրերս, և առանց ամաչելու՝ իր ոճիրների ցուցանակը բերել է ինձ ներկայացնելու: Երևի աղջկանս փախցրել է, մի տեղ պահել և ստիպել իր մասին ինձ նկարով հաղորդելու: Տեսէք, քոյրերս, տեսէք, այս աներեսի արարքը, — ասաց Մալէգիկը և ցոյց տւեց շրջապատողներին Հիւրիշանի նկարած տղմի կտորը: Կրկին այնպէս զայրացան, որ յարձակեցին յոգնած ու դադրած օտարականի վրայ, նրան պառկեցրին գետնին և վրան նստան, որ չը կարողանայ փախչել:

— Տեսէք, այս իմ Ատրուշանն է, — ասաց նկարը զննելով Մալէգիկը. — նրա թևը կտրել են, տեսէք, ծուռ է նկարած: Ահա նրա նիզակը, որ մէջքն են խրել. այս էլ մի ուրիշ նիզակաւոր, որ նրան շամփրում է. ահա մի ուրիշ մարդ, որ այրից գեղարդն է դուրս բերում: Տեսէք այս ահաւոր խումբը, որ գնում է Ատրուշանիս դէմ: (Սըրանք կողբերն ու նրանց բներն էին, որ

նկարել էր Հիւրիշանը, որպէսզի օտարականը ճանապարհն իշշէ): Զարհուրելի վիճակ...

— Սոսկալի է, — արձագանգ տւին բրտամիտ կիները. — քստմնելի է, — ասացին և սկսեցին գետնից կաւ վերցնել և դրանով ծեփել օտարականի մագերը: Խղճալին մնացել էր ապշած, տանջուով էր վայրենի կիների ծանրութեան տակ, որոնք անդադար նրան կամտում և բռնցքում էին: Մալէզի աղաղակի համաձայն այրի դրան մէջ կանգնած աղջիկները թմբուկները դուրս բերին, թմբկահարեցին, իշխանին, ցեղապետներին և առաջնորդներին ձայն տւին խորհրդի հաւաքւելու: Իսկոյն ժողովեցան իշխանը, ցեղապետները, մեծաւորները, նիզակաւորները, կապարճակիրները, բեռնակիրները, ջորեպանները, գլխերն ու նախրապանները, որոնք իսկոյն որոշեցին՝ օտարականի գլուխը կտրելուց առաջ նրան ստիպել, որ գետափով իրենց առաջնորդէ չարագործութեան վայրը, ցոյց տայ Ատրուշանի ղիակը կամ ոսկըրները և Հիւրիշանի թագցրած տեղը:

Օտարականը (թէ և նա կրթւած, համբերատար Հաթիթ էր) վիճակից բոլորովին դժգոհ էր: Ո՛չ միայն թշուառի գլուխը կաւով ծեփելով չը բաւականացան, այլ նրան քաշկըրտում էին սուր-սուր քարերի վրայ: Ո՛չ միայն վեց կին նստել էին նրա վրայ, այլ նրան այնքան էին հրմշտկել, թակել, որ խղճալին հազիւ շնչում էր: Թէ և շատ չէր հասկանում տանջողների խօսակցութիւնը, բայց համոզւած էր, թէ իրեն կնամբարի չէին պատուում այդ վայրենաբարոյ կիները:

Երբ վիճակի ամբողջ բնակչութիւնը հաւաքւեց, մնշած օտարականին ստիպեցին իրենց առաջնորդելու Քղի վտակի ափերով այնտեղ, ուր բորբոքւած խումբը տեսաւ Հիւրիշանին օշօշ ծաղկից պսակներ հիւսելիս, Ատրուշանին էլ որս որոնելիս:

— Այդ որքան շուտ վերագարձար, — ձայն տւեց հեռւից Հիւրիշանը, — բայց ի՞նչի այս ժողովրդին առաջնորդեցիր Զախրախները: Սիրելի հայրիկ, ահա անակնկալ տեսարան. խօս այժմ գարմանում ես:

-- Խիստ զարմանալի է,—ասաց Ատրուշանը,—բայց դու իմ այսօրւան որսս փչացրիր. ձկները, ճանարները փախան մտան բարերի տակ: Տարօրինակ է, ամբողջ ցեղը ոտքի է կանգնել և այստեղ հասել:

Ճշմարիտ որ ամենքն էլ շտապել, ուզեցել էին օգնութեան հասնել, փրկել Հիւրիշանին: Ամենից առաջ էր ընկել Մալէզը իր ընկերուհիներով, պինդ բռնած օտարականի կաւակոլով մագերից: Սրանց ետևից գալիս էին ցեղապետը, քրմերը, իշխանները, տանուտէրներն ու գզիրները ոտից գլուխ գինւած: Սրանց ետևից գալիս էր ամբողջ ցեղը աստիճանական կարգով, նախ հազարապետները, ապա հարիւրապետները, տասնապետները, դրանց ետևից որսորդները իրենց նիզակներով, փայտահատները իրենց գայլախազի կացիներով, պարսաւորները, ըմբիշները, բոլորն էլ ոտից գլուխ գինւած: Սրանց ետևից ամբողջ ցեղը գնում էր աստիճանական կարգով. առաջ չորս աչքանի այրի տէրերը, ապա երեք աչքանի այր ունեցողները, ոչխարի, այծի փարախ ունեցողները, որսի ցանց և քեամանդ բանացնելու արտօնատէրները: Սրանց հետևում էին մարաբաները, որոնք իրենց որսածի և քաղածի միայն կիսից օգտւելու, ձմեռը յուշտակ հագնելու և Ատրուշաններին մօտենալու իրաւունք ունէին, բայց որսի ու քաղի երկրորդ կէս բաժինը ցեղապետին, իշխաններին, քրմերին ու մեծաւորներին էին հասցնելու: Ապա գնում էին ստրուկները—գերիները, որոնք միայն որսի կենդանիների ոսկրների ծուծը իւրացնելու արտօնութիւնն ունէին: Սրանք բոլորը հասան, սկսեցին աղմկել, գոռգոռալ և եօթը մղոն տարածութեամբ վայրի կենդանիներին և ջրի ձկներին խրանեցնել—փախցնել:

Անմիջապէս մի որոտալի ճառով շնորհակալութիւն յայտնեց Ատրուշանը բոլորին: Մալէզիկն իսկոյն վազեց, գրկեց Հիւրիշանին և սկսեց նրան համբուրել խելագարինման: Ցեղապետը բռնեց Ատրուշանի մագերից, ձգեց և խստութեամբ պահանջեց պարգել խնդիրը:

—Բացատրիր, բացատրիր.— ամբողջ ցեղը միաբերան

կրկնեց. — Բացատրիր:

— Տէր Աստուած, — ասաց Ատրուշանը բացականչելով, — թող մազերիս փունջը, թող որ խօսեմ: — Իրը ցեղապետը բաց թողեց մազերը, Ատրուշանը ասաց.

— Միթէ մարդ չի կարող գեղարդը կոտրել, նիզակը փշրել առանց վրդովելու և յուզելու ամբողջ գաւառի ժողովուրդը: Ի՞նչ հաւաս ունիք ուրիշի գործին միջամտելու:

— Բայց և այնպէս պապայիս սև-կոթանի նիզակը չը բերիք, — վրայ բերեց Հիւրիշանը: Ապա դառնալով կիներին, ասաց.

— Ինչի՞ էք տանջում իմ օտարականին:

Խղճալուն այնպէս էին մշտում, ծեծում, ապտակում, որ աչքերից կայծեր էին ցայտում: Հաթիթը թուլացած մատով միայն Հիւրիշանին էր ցոյց տալիս և նրանից օգնութիւն էր սպասում:

Ցեղապետը միջամտելով նորից հարցրեց Ատրուշանին.

— Որտեղ են այն սրիկայ աւազակները, որոնք ուզում էին քեզ նիզակով ծակծկել ու սպանել:

— Ոչոք չի մտածել ինձ սպանել, — պատասխանեց Ատրուշանը. — իմ միակ հիւրն այս թշուառ օտարականն էր, որին մտածում էք խեղդել: Միթէ խելագարւել էք, անմիտ ցեղակիցներ:

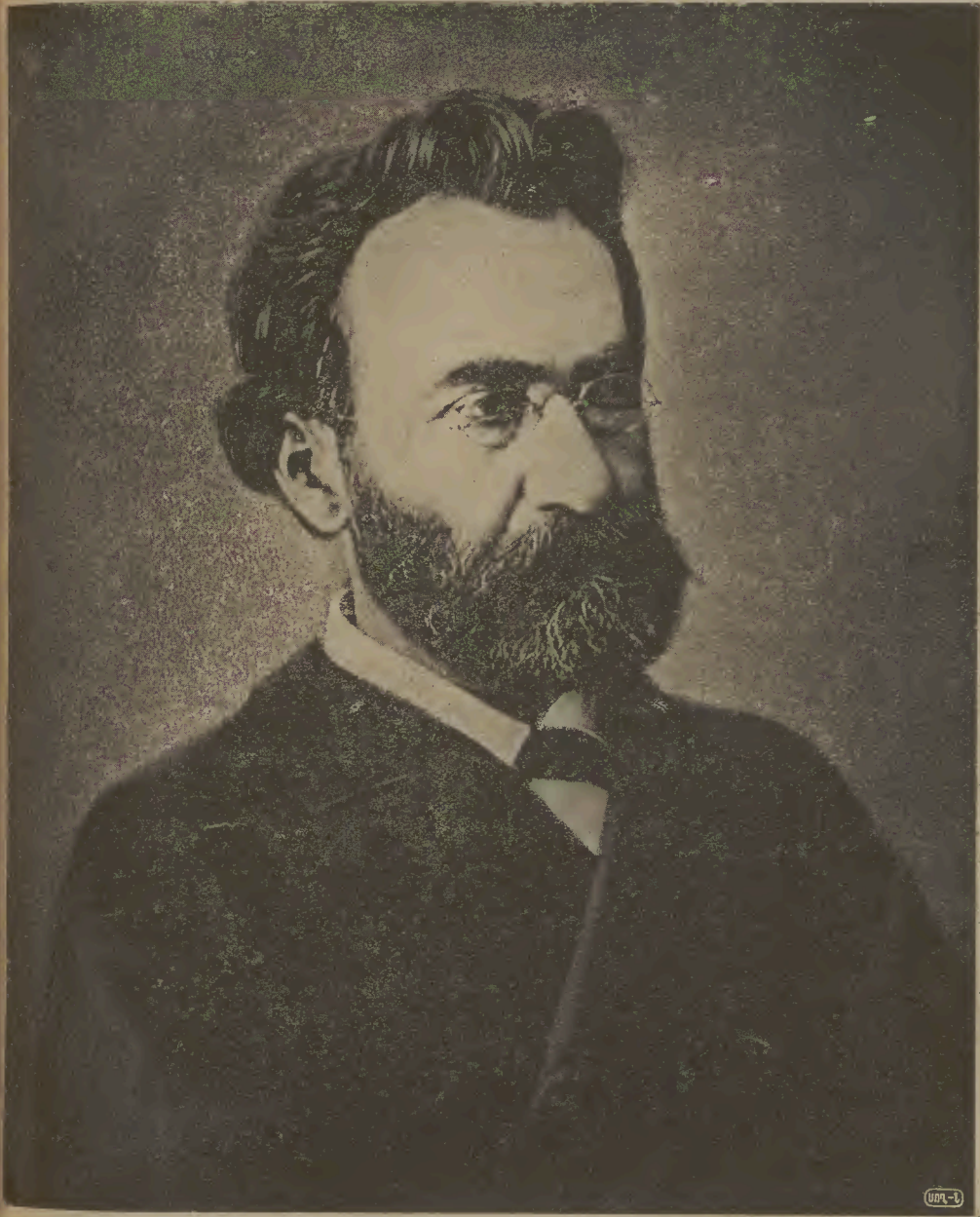
— Նա մի այնպիսի սոսկալի նկար բերեց, — ասաց ցեղապետը, — մի պատկեր, որտեղ քեզ երկու կողմից նիզակներով ծակծկում էին...

— Ա՛հ, հա... գիտէք, ճշմարիտն եմ ասում, ես տւի նրան այդ նկարը, — ասաց կակազելով Հիւրիշանը:

— Դձ. — արձագանգ տւեց ամբողջ ցեղը, — մի փոքրիկ աղջիկ, նոյնիսկ նազանքից զուրկ, քեզ պէտք է կախել, քեզ խեղդելու է...

— Սիրելի աղջիկս, — ասաց յուզւած Ատրուշանը, — ինչպէս երևում է, ես ու դու կործանւեցիք: Բորբոքւած ամբոխը չի կարող քննել, թէ ինչ է անում:

— Բացատրիր, պարզիր, հասկացուր, — ասաց Մուշա-

Ր ա ֆ ֆ ի

Մահւան XXV-ամեակի առիթով † 25 ապրիլի, 1888 թ. Թիֆլիս.

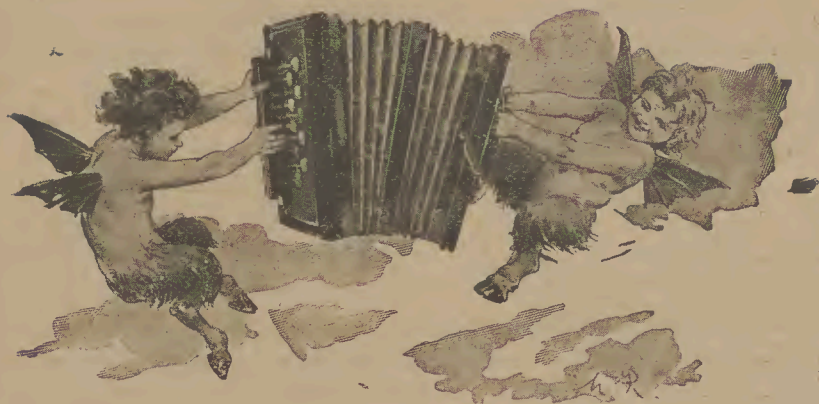
սիրի մէլիքը Հիւրիշանին, առաջ գալով և մի ոտքի վրայ կանգնելով:

— Ես ցանկանում էի, որ օտարականը հօրս նիգակը բերէ: Միայն այդ էլ նկարել եմ, — ասաց Հիւրիշանը զգացւած: — Այստեղ միայն մի նիգակ կայ: Ես նկարել եմ կըրկին անգամ, որ հասկանան և չըսխալւեն: Ո՞րտեղից են եղբակացրել, թէ նիգակը ծակոտում է հայրիկիս մէջքը: Տեղը նեղ էր, մօտ եմ նկարել, որ և այդպիսի ենթադրութեան պատճառ է դարձել: Այս գլուխները, որ նկարել եմ, Մալէգիկս չարասիրտ մարդիկ է համարում, այն ինչ ես կուղբերն եմ նկարել իրենց բներով: Ես այդ նկարել էի օտարականի համար, որ նա տեսնի, ըմբռնէ, իմանայ՝ թէ շրշունների բների մօտից է անցնում մեր այրի ճանապարհը և չը խոտորի: Ես մօրս պատկերը նկարեցի այրի մուտքի մօտ, այն էլ զւարթադէմ, այն նպատակով, որ նա ուրախ սրտով ընդունի խոհեմ օտարականին: Այս բոլորից յետոյ շատ պարզ է, որ դուք ամենից տխմար ժողովուրդն էք ամբողջ երկրի երեսին, — ասաց հառաչելով Հիւրիշանը. — Եթէ նա հօրս սպանած լինէր կամ թշնամիներին առաջնորդած, բերած մեր երկիրը, նա էլ ի՞նչի պիտի իմ նկարը ձեզ բերէր և իր դաժան արարքը ձեզ իմացնէր: Դուք խելք, դատողութիւն չունիք, փոխանակ մտածելու, թէ ես ի՞նչ եմ նկարել, ի՞նչ եմ ուզել, վերցրել և այս բարի մարդու գլուխը կաւով ծեփել էք, վայրենաբար նրան ծեծել, տանջել և հիմի սլապայիս էք մեղադրում: Դէհ, շուտով լւացէ՛ք այդ մարդու գլուխը, անբարեխիղճներ:

(Կը շարունակւի)

Ատրպետ

Մ ա ն կ ա կ ա ն Ա շ ի ա ռ ի

Մ արի:

պատկերազարդ գլաւք ամսաթերք
1913 թ. № 4 ապրիլ

արի Մ

Հրատարակում է մասնակցութեամբ Աղբիւրի աշխատակից-
ների եւ ժրաջան մեր ըաժանորդ աշակերտունիների ու
աշակերտների

ԶԱՐԱՃՃԻ ԱՐԱՄԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

I

Արամը տեսաւ իրան մօրը
Կթիչը ձեռքին կթելիս կովը.
Երբ լուսացաւ միւս օրը
Ինքն էլ փորձեց կթել կովը:

II

Կթիչը վերցրեց ծածուկ մօրից
Թռաւ բարձր պատուհանից.
Վազեց հասաւ ոտաբաց
էն չարաճճին աչքաբաց:

III

Նա փորձեց կթել կովը
Կովը նայեց աչքի տակովը
Ու այնպէս խփեց աքացին
էն չարաճճի անիծածին,
Որ կթիչն երկինք թռաւ
Ինքն էլ, թրը՝ փ, գետին ընկաւ:
Ս. Խաչանեանց

Սաղեանի վանքի Բուդաղ. ուս. աշակ.

Թ Ի Չ Ն Ն Կ Ե Ր Օ Չ Ը

(Իմ կեանքից)

Փոքր ժամանակս ես շատ էի սիրում թռչունների բներ քանդել: Ամեն օր գնում էի այգիներից բուն գտնելու: Գտնում էի թէ չէ, անմիջապէս քանդում էի, ձեռքը կոտրատում, իսկ ձագերը պատահած ժամանակը կամ ըսպանում էի, կամ բերում տուն և պահում: Բայց դժբախտաբար կամ սատկում էին և կամ մեր չար կատուն էր խեղդում:

Մի օր, ամառը, մեր այգում բուն էի որոնում: Յանկարծ լսեցի կաշաղակի ձագերի ձայնը մօտակայ բնից: Շտապ-շտապ բարձրացայ ծառը և ձեռքս ա-

րագութեամբ խրեցի բնի մէջ՝ ձագերին բռնելու: Բայց ձեռքս դիպաւ մի սառը, հարթ բանի: Քիչ էլ բարձրացայ, որ լաւ դիտեմ, (որովհետեւ կաշաղակի բունը խոր է լինում), մէկ էլ տեսայ, բնից գլուխը վեր բարձրացրեց մի մեծ օձ, կաշաղակի ձագին բերնին բռնած: Երկիւղից ձեռներս ու ոտներս թուլացան, և ես վայր ընկայ: Լաւ էր, որ ծառի տակը ծածկւած էր. բարձր փափուկ խոտով: Ես ասնփնաս վեր կացայ և փախայ տուն: Էն օրւանից մինչև այսօր թռչունների բներին ձեռք չեմ տալիս:

Ս. Կ Պաշտանեանց

Սաղեանի Վանքի Բուդաղ. ուս. աշակ-

Կ Ա Ր Ի Ք Ի Բ Ե Ռ Ը

Կարիքի բեռից մէջքս կորացած,
Ցաւի տարափից սիրտս խոցոտւած,
Գեղ մօտ եմ եկել սև օրս լալու,
Հոգուս ծանրացած վիշտը պատմելու:

Ա՛խ, ես աշխարհում շատ եմ թափառել
Մտախոհ, տխուր, առանց ընկերի,
Շատ մարդկանց սրտի դռներ եմ բաղխել
Տանջել, արտասուել առանց յոյսերի:

Օ՛, դու չը գիտես՝ իմ մանուկ կեանքում
Թէ որքան նոր-նոր յոյսեր էին ծնւում,
Օ՛, դու չը գիտես՝ իմ մատաղ հոգում
Ո՞րքան վարդեր էին բացւում ու բացւում:

Աւանդ... բոլորն էլ երազի նման
Անդամրձ, յաւիտեան գնացին կորան...
Սիրտս անապատ դարձաւ վշտերի,
Հոգիս մենաստան իմ լուռ ցաւերի...

Ուզեցի կորչել, ընկնել սար ու ձոր,
Վերջ տալու կեանքիս դատարկ ու մոլոր,
Սակայն քո ձայնը, ընկեր իմ անգին,
Շունչ, հոգի տեց իմ մարւող կեանքին:

Վարսիկ

Նուդ. որբ. սան. VII-րդ դաս. աշ.

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

Ծնւել է Գողթան երգիչների հայրենիքում՝ Ներքին-Ագուլիսում, 1869 թւի յունիսի 12-ին: Սկզբնական կրթութիւնը ստացել է իր ծննդավայրի դպրոցում Աստուածատուր Տէր-Աստուածատրեանի (այժմ Ղևոնդ քահանայ) և Եփրեմ Դաւթեանի մօտ: Հայրը՝ Օհանջանը, որ մի շատ ուսումնասէր մարդ էր, չըբաւակաւանալով սկզբնական ուսումով, փակեց իր մետաքսի գործարանը, ամբողջ ընտանիքով տեղափոխւեց Թիֆլիս և իր միակ որդուն տաւ Ներսիսեան դպրոցը: Բայց այստեղ Յարութիւնը, 1884 թւի խոովութիւնների պատճառով, դուրս եկաւ V դասարանից, զնաց էջմիածին և մտաւ Գէորգեան ճեմարանը: Ապա մտաւ Երեւանի Ռուսաց Ուսուցչական սեմինարիան և աւարտելով այդ դպրոցը 1890 թւին, նշանակւեց Դետաշէնի պետական դպրոցի տեսուչ: Պաշտօնավարելով այստեղ երկու տարի, 1892 թւին տեղափոխւեց Թիֆլիս: Այստեղ գիմնազիական ուսուցչ. քննութիւն բռնելով, նշանակւեց I և II իգական գիմնազիաներում հայոց լեզւի ուսուցիչ: Այնուհետեւ ձեռք բերելով աշխարհագրութեան ուսուցչի դիպլոմ, հայերէնի հետ միասին՝ սկսում է աւանդել նաև աշխարհագրութեան դասեր:

Ապա բոլոր առարկաներից լիակատար քննութիւն բռնելով Թիֆլիսի Ալէքսանդրեան Ուսուցչական ինստիտուտում, նշանակւեց Ռուսաց լեզւի դասատու I Վեցդասարանեան քաղաքային դպրոցի բարձր դասարաններում, որտեղ պաշտօնավարում է և այժմ և միևնոյն ժամանակ շարունակում է հայերէնի դասերը II իգական, IV արական գիմնազիաներում ու Առևտրական դպրոցում:

Աղբիւրին սկսել է աշխատակ-

ցել 1891 թւից, երբ առաջին անգամ տպագրւեց նրա Գլխարկ թարգմանական բանաստեղծութիւնը:

Այնուհետև շարունակ աշխատակցել է Աղբիւրին, Տարազին և այլ պարբերական թերթերի: Յարութիւն Թումանեանը տւել է բազմաթիւ բանաստեղծութիւններ, պատմական պօէմներ և թատրոնական գրածքներ: Առանձին գրքով լոյս են տեսել. 1) Խօլեր, վօդւիլ, 2) Արիութեան թելերը, թարգմ., 3) Ամուրին, 4) Հանաք ու դանակ, 5) Բանաստեղծութիւններ 6) Մելիք-Բեգլար 7) Մելիք-Իսուսի, 8) Մուսա, I նւագ, 9) Մուսա, II նւագ, 10) Մուագներ, 11) Հագարան-բըլըւ, 12) Արտաւազդ Բ., 13) Ուղղագրական աղիւսակ, 14) Ռուս-հայերէն բառարան, 15) Հայ-ռուսերէն բառարան, 16) Ստուգաբանութիւն, 17) Համաձայնութիւն:

Լ Ե Ր Ո Ն Մ Ը Ն Ի Է Լ Ե Ո Ն

Ծնւել է Ներքին-Ագուլիսում 1864 թի վերջում: Սկզբնական ուսումնի ստացել է նախ իր ծնընդավայրում և ապա Վերին-Ագուլիսում: 1878 թ. մտել է Թիֆլիսի յայտնի Տէր-Յակոբեանի պանսիոնի կլասիկական բաժինը: Երկու տարուց յետոյ տեղափոխւել է Թիֆլիսի 1-ին գիմնազիայի IV դասարանը:

Աւարտելով գիմնազիան, 1885 թին մտել է Մոսկւայի համալսարանի պատմաիւզագիտական բաժինը:

Չորս տարուց յետոյ աւարտել է համալսարանը և 1890 թին տւել է պետական քննութիւն 1891 թին նշանակւել է ուսուցիչ Գէորգեան ձեմարանի, որտեղ մնացել է մինչև 1894 թ.: Այնուհետև նա շարունակել է իր մանկավարժական գործունէութիւնը Ներսիսեան դպրոցում, Բագուում և այլն: Իսկ 1905 թից սկսած մինչև 1910 թ. ուսուցիչ էր Ալէքսանդրապօլի Առևտրական դպրոցում:

Լեոն Մանէլեանը իր գրական գործունէութիւնը սկսել է «Աղբիւրում», որի մէջ 1887 թին լոյս տեսաւ նրա «Լեոնային վտակ» առաջին բանաստեղծութիւնը: Ապա աշխատակցել է «Տարազին», «Մուրճին» և ուրիշ պարբերական հրատարակութիւններին:

Լեոն Մանէլեան

Ունի երկու հատոր «Բանաստեղծութիւններ», մի քանի գեղեցիկ դրամաներ, վիպական գրածքներ և «Ռուսահայ գրականութեան պատմութիւնը», որ կազմած է հմտօրէն, անաչառ: Այս աշխատութիւնը իր ծրագրով, նիւթերի սխտեմատիկ դասաւորութիւնով գերազանցում է ուրիշների նման աշխատութիւնները: Այժմս հիւանդութեան պատճառով թողել է ուսուցչութիւնը և առողջութիւնը ներածին չափ պարապում է գրականութեամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ուղերձ Յօբելիար Յ. Յովհաննիսեանին.	
Քրիստոս Յարեալ ի մեռելոց	Յ. Յովհաննիսեան
Յովհաննէս Յովհաննիսեան	Պատկեր
Յովհ. Յովհաննիսեան (4 պատ.) կենսագրակ.	
Զօն յօբելիար Յ. Յովհաննիսեանին . . .	Յար. Պետրոսեան
Մանիշակի փունջը, Ֆրանս. փոխադր. . .	Լ. Մել. Աղսմեան
Արմենուհի	Պատկեր
Զմիւռնիա	Պատկեր
Գարուն	Մ. Յովսափեան
Իզմիր	Պատկեր
Հիւրիշանն ու Աարուշանը (շարունակ.) . .	Ատրպետ
Բաֆֆի	Պատկեր

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

Չարաճճի Արամի արկածները	Ս. Խաչանեանց
Թռչնակեր օձը	Ս. Կ. Խաչանեանց
Կարիքի բեռը	Վարսիկ

Յ Ա Ի Ե Լ Ի Ա Ծ

Աղբիւրի Ակունքը.— Յարութիւն Թումանեան, Լևոն Մանէլեան, Տօբի և Մալի (Հոֆման) Թարգմ. Գ. Բարխուդարեան
 Խմբագրութիւնից

ԽՄԲԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆՅՈՒՆ

ԱՂԲԻՒՐ և ՏԱՐԱԶ միենոյն հասցէով ստացող բա-
 ժանորդներին (10 ռ. վճարող) ներկայ №-ի հետ ուղարկ-
 ւում է ԱՐՈՁԱ, հեղ. Tigo-ի 5 գործ. և 7 պատկ.
 պիէսը:

Չարունակում է ներկայ 1913 թ.

բաժանորդագրութիւնը

Աղբիւրի առանձին №-ը 30 կ.: Տարեկան 3 ռ., զըպ-
 րոցական աշակերտի հասցէով 2 ռ., արտասահման 5 ռ.:

Հասցէն՝ Тифлис, Редакция „АГБЮР“
 Tiflis, (Caucase) Direction de la Revue „Agbüür“.

ՂԱՐԱԲԱՂ ԵՒ

ՂԱՐԱԲԱՂՑԻՆԵՐ

ՄՆԱՅՈՒՆ ՅՈՒԾԱՐՁԱՆ

Ղարաբաղի Թեմական Դպրանոցի
75-ամեակի

Օգոստոսին, Ղարաբաղի Թեմական Դպրանոցի
75-ամեայ յօբելյանին, լայն կրտսնի ՏԱՐԱՋԻ

արմանախ **ՂԱՐԱԲԱՂ ԵՒ ՂԱՐԱԲԱՂ-**
ՑԻՆԵՐ շքեղ ու փառահեղ հրատարակութիւն:

Կ Ը Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Է

ամբողջ պատմական Ղարաբաղը վերջին XIX-րդ
և ներկայ XX-րդ դարը մինչև մեր օրերը:

Այս փայլուն հանդէսը պիտի լինի սիրելի և
անհրաժեշտ զարդ ու հրճամբ խրաբանչիւր
ղարաբաղցու համար:

Բաժանորդագիրք մինչեւ յուլիսի մէկը

2 ռ., այնուհետեւ 3 ռ.

ՄԵԼՈՎԻ ԹՂԹԻ ՎՐԱՅ 25 Ր.

Դիմել՝ Тифлис.

БЮРО ПЕЧАТИ.

Главн. пр. 41

Ապառիկ բաժանորդագրութիւն չէ ընդունուում: